

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ РОЖИЩЕНСЬКОЇ ОТГ ВОЛИНИ

Мольчак Я.О., д-р геогр. наук, професор,
Мисковець І.Я., канд. геогр. наук, доцент
Луцький національний технічний університет

Успішність розвитку ОТГ багато в чому залежить від ефективності використання всіх земельних ресурсів, виняткова цінність яких полягає в забезпеченні трьох фундаментальних властивостей: життєзабезпечення (як частина екологічної системи), чинник виробництва (в аграрному секторі, будівництві, гірничорудній промисловості, лісовому господарстві) і цивільний обіг (земельно-майнові відносини). Саме це потребує підходити до проблеми землі більш широко, розібратися з питаннями: що взагалі представляє земля як ресурс, які її функції, з чого складаються земельні ресурси, як ними управляють сьогодні та що треба зробити, щоб вони дійсно стали матеріальною і фінансовою основою об'єднаної територіальної громади.

Земельні ресурси є інгредієнтом довкілля і фундаментом розбудови сільського господарства [1]. Виступаючи в якості регіонального базису, земельні ресурси, виконуючи біогеоценотичну та всеохоплюючу екологічну роль, яка обумовлює діяльність як окремих біоценозів, так і життя загалом, є основним механізмом виробництва. Проте у використанні земля, як натуральний ресурс, весь час схиляється до антропогенних змін. Питання сьогодення – це доцільне використання земель, призупинення деградації, підвищення їх родючості та ефективність сільського господарства.

Без досконалого знання особливостей ґрунтових процесів неможливо запровадити раціональну систему землеробства [1]. Зміна родючості відбувається під впливом як антропогенних так і природних чинників. Своєрідним чинником ґрунтоутворення є рельєф, який впливає на перерозподіл опадів, енергію сонця, а також, в значній мірі, при недотриманні агротехнічних умов, на родючість ґрунтів.

Район розташований у межах степової (Волинське плато) і поліської (Волинська низовина) частини Волині. Територія Рожищенської об'єднаної територіальної громади (ОТГ) представляє собою слабохвилясту рівнину, яка являється південною частиною Волинського Полісся. На досліджуваній території леси поволі переходять в піщано-суглинисту сферу Полісся. Корисних копалин в районі небагато. В промисловому відношенні зі всіх корисних копалин мають значення пісок, будівельні матеріали (глина) та вапняк. Флювіальний рельєф представлений річковими долинами невиразної форми, з неглибокими і високими схилами. Крім річок Стир та Стохід, наявні ставки, водойми і природні озера. Важливу роль у природі відіграє ґрунтовий покрив, який дуже складний і різноманітний і змінюється із півночі на південь. Переважна частина території зайнята дерново-підзолистими ґрунтами (47,5%). Завдячуючи наявним ґрунтам, сільськогосподарські угіддя охоплюють 78,3% площі території. На території розвинуті екзогенні процеси. Відбувається

вітрова ерозія, підтоплення, заболочення. В останні роки розвиток землеробства все більше характеризується поширенням нових спроб обробітку ґрунту [2].

Доцільне використання земель полягає у збереженні поживних речовин у ґрунті, зменшенні розораності. Структуру сільськогосподарських земель можна охарактеризувати як, відносно, сприятливу, оскільки площа ріллі, яка становить 66%, є більшою за площу кормових угідь та лісів (52%). Сільськогосподарська освоєність складає 78% (показник по області – 52%). Розораність угідь складає 63%. Тоді як по області розораність територій становить лише 31%, а розораність с/г угідь – 59%. Все це призводить до деградації, зміни гідрогеологічного режиму території, дигресії рослинного покриву, що своєю чергою веде до зменшення їх продуктивності.

Застосування добрив збільшує продуктивність ґрунту, відбувається зміна гумусу. Застосування добрив, особливо органічних, супроводжується збільшенням вмісту долі гумінових кислот. Вапнування ґрунту знижує радіонукліди в рослинах. Внесення вапнякових матеріалів призводить до зміни мінералогічного складу глинистої фракції ґрунтів, з'являються смектити, що свідчить про покращення мінералогічного складу ґрунту в процесі його окультурення, а також збільшуються запаси вологи [2].

Використання земель за показниками експлікації сільськогосподарських угідь дозволяє виявити доволі значні резерви для збільшення їх площі, виходячи з генетичних особливостей і властивостей ґрунту, намітити шляхи його покращення. Необхідною умовою ведення господарства є визначення провідних галузей виробництва та сукупність їх з допоміжними заходами, які проводять для покращення ґрунтових умов. Ріст врожайності сільськогосподарських культур є одним із найголовніших критеріїв, що визначають ефективність розвитку сільського господарства.

Так як більшу частину території займають дерново-підзолисті ґрунти, які мають низьку природну родючість, то необхідно використовувати добрива, проте розумно. При інтенсивному їх використанні виникають втрати гумусу (до 6 т/га). В останні роки різко зменшились (в 2 і більше разів) об'єми органічних добрив, а також об'єми вапнування ґрунтів з підвищеною кислотністю. Дані досліджень показують, що внесення в ґрунт складових місцевих родовищ (суглинку, сапропелю, торфу) суттєво покращує ґрунти та сприяє росту сільськогосподарських культур. Застосування сапропелю, компосту та гною збільшує гумус, сприяє покращенню фосфатного режиму, підвищенню вологоутримуючої властивості ґрунту. Розумне використання земель необхідно розглядати у єдності із охороною та підвищенням родючості ґрунтів і дотриманні законів природи.

Список використаних джерел:

1. Позняк С. П. Концепція моніторингу земельних ресурсів західного регіону України./ С.П. Позняк, М.Г. Кім, М.І. Лавейкін. Вісн. Львів. Ун-ту. Серія геогр. 2017. Вип. 20. С.31-42.
2. Шворак А.М. Земельні відносини: ретроспекція, сучасність та перспективи: монографія / А.М. Шворак. – Луцьк: Надстир'я», 2009. – 249 с.